

PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE ZA SLOVENSKO PRIMORJE

Leto 2. številka 437 - Gena 4. lire

Postajna plačana v gotovini
Spedizione in abbon. postale

TRST, sobota, 2. novembra 1946

UREDNIŠTVO in UPRAVA, PIAZZA GOLDONI št. 1. I.
Tel. št.: Ur. 93806, 93808 - Upr. 93807. Rokopis, se ne vračajo

Na svobodnem izražanju in neoviranem uveljavljanju ljudske volje sloneč demokratični razvoj je nemogoče v senci tujih bajonetov, ob navzočnosti okupacijskih sil, ki nujno zastopajo interese dveh, v vprašanih zunanji politike posebno tesno povezanih držav, ki sta prav v vprašanju Trsta na pariški konferenci do konca razgallili svoje imperialistične, kolonialne tendence.

Umik okupacijskih čet

Do beograjskem sporazumu so anglo-ameriške čete 12. junija 1945. zasedle področje A Julijske krajine kot začasnega okupacijskega sile, ki je prevela tudi začasno upravo tega ozemlja. Umik čet, da bo trajala do dokončne odločitve, vodi tega področja. Anglo-ameriški predstavniki so na ves namerjeni, da je ta začasnica uprava, kakor koli prejdeta, bodoče stanje v tej področju.

ZASEDANJE ZN:

Skupščinski odbori delajo

Priloge za sestanek Sveta zunanjih ministrov

Flushing Meadows. — Plenum skupščine je večer zaključil splošno razpravo in dokončno odločil, katere vprašanja pridejo v pretek. Le-teh je sedem, ki so jih te države predstavljajo najprej, oreh španke predstavitelj, veto in razorožitev. Vse te zadeve pridejo sedaj v pretek v razne odbore, med katerimi je najvažnejši politični odbor, ki bo tudi najbolj obremenjen, saj bo poleg vprašanja južnoameriških Indijev moral obravnavati tudi vsa tri zgoraj navedena in najbolj pereča vprašanja. Politični odbor se bo sestel te dni in poljska delegacija je za pripravo predloga, o katerem bo moral razpravljati in sicer o takojšnjem prekinitev diplomat. skih odnosov s Francosko Španjo s strani Združenih narodov. Da postane sklep polnoveljavne, je potrebna dvotretjinska večina, torej v konkretnem primeru 34 glasov. Ze sedaj pa je zagotovljenih poljskih predlogu 22 do 25 glasov.

Washington, 1. VZN. — Glavni ravnatelj ustanove Unra, La Guardia, ki vodi likvidacijsko organizacijo, je danes sporočil, da je glavni svet ustanove Unra odobril sporazum, na osnovi katerega bi zdravstvena organizacija Združenih narodov s 1. januarjem prevzela zdravstveno delovanje ustanove Unra. La Guardia upa, da bo mogoče kontakti vse upravno delovanje ustanove Unra do konca leta. Med zaključnimi ukrepi je La Guardia sporočil, da je odobril program za posebno pomoč Albaniji v vrednosti 300.000 dolarjev kot dodatka k rednemu programu ustanove Unra. To vlogo bodo nakazali kot odgovor na nujne brzojavne pozive predsednika albanske vlade, generala Hodže in misije ustanove Unra za Albanijo, ki poročajo o tamkajšnjih velikih poplavih.

Povečana pomoč Unre Albaniji

Washington, 1. VZN. — Glavni ravnatelj ustanove Unra, La Guardia, ki vodi likvidacijsko organizacijo, je danes sporočil, da je glavni svet ustanove Unra odobril sporazum, na osnovi katerega bi zdravstvena organizacija Združenih narodov s 1. januarjem prevzela zdravstveno delovanje ustanove Unra. La Guardia upa, da bo mogoče kontakti vse upravno delovanje ustanove Unra do konca leta. Med zaključnimi ukrepi je La Guardia sporočil, da je odobril program za posebno pomoč Albaniji v vrednosti 300.000 dolarjev kot dodatka k rednemu programu ustanove Unra. To vlogo bodo nakazali kot odgovor na nujne brzojavne pozive predsednika albanske vlade, generala Hodže in misije ustanove Unra za Albanijo, ki poročajo o tamkajšnjih velikih poplavih.

MARŠAL TITO SVOJIM VOLIVCEM:

Nove vasi, mesta in življenje

zgradili jih bomo kot je naše ljudstvo v najtežjih dneh vojne znalo izpolniti vse najtežje naloge

Zagreb, 1. Tanjug. — Maršal Tito je sprejel danes predstavnike 5. volivne enote mesta Zagreb, kjer kandidira na listi Osvoobodilne fronte za volitve v hrvatski ustavodajni sabor. Maršal Tito je sprejel nato delegacijo prebivalstva iz Banje, ki je prikazala maršalu položaj v tej pokrajini in delo za obnovo. V tem letu je bilo zgrajenih nad 2000 hiš, nadaljnjih 2000 pa se grade. Po pripovedovanju delegatov je maršal Tito izjavil, da bo poslana

van z visokim redom za hrabrost, ki je pokazal, da se je boril v več ofenzivah. Maršal Tito je sprejel nato delegacijo prebivalstva iz Banje, ki je prikazala maršalu položaj v tej pokrajini in delo za obnovo. V tem letu je bilo zgrajenih nad 2000 hiš, nadaljnjih 2000 pa se grade. Po pripovedovanju delegatov je maršal Tito izjavil, da bo poslana

Banjo motorizirana žaga, s katero bo mogoče znatno olajšati in pospešiti obnovitvena dela. Maršal Tito je dejal: «Banja je dala v osvobodilni vojni znatno število žrtvi in je zato ne smemo pozabiti. Sam ne morem pozabiti 4. ofenzive, ko nam je sledilo 50 tisoč mrtvih, žena in otrok iz Banje in Koruna v Drvar pod stalnim ognjem sovražnih topov in letal. Naša država se mora na vsak način dvigniti iz doseganega začasnega stanja, zlasti na gospodarskem polju. Pomembne zveze, ki vežejo naše državo, morajo postati njene življenjske žile. Ko bomo dosegli gospodarsko blagostanje, bodo naši državljani še bolj ponosni, da pripadajo tej državi. Med vojno, ko so na veliko rušili vasi, sem čisto mislil na to, kako jih bomo po vojni spet obnovili. Te vasi, ki jih gradimo danes, so samo začasnica, toda kmalom bomo imeli nove vasi, nove mesta in novo življenje. Ustvarjamo to, kar si želimo in to bomo storili prav tako, kot je naše ljudstvo v najtežjih dneh izpolnilo vse naloge, ki jih je terjala vojna, in tako pokazalo, česa vsega je zmoglo. Premagati bomo morali še mnogo težav, toda čeč nekaj let bo vse boljše in takrat bo življenje po vsej Jugoslaviji mnogo lažje.»

INOZEMSKI GRADITELJI MLADINSKE PROGE:

Jugoslavija bo presegla

v kratkem življenjsko raven ostalih dežel

Sarajevo, 1. Tanjug. — Skupina 60 inozemskih mladincev, ki je več kot mesec dni delala na izgradnji mladinske proge, je prispela danes v Sarajevo. Na tiskovni konferenci so mladinci izrazili svoje vtise iz Jugoslavije. Predstavniki švicarske mladine, Albert Walder, je dejal: «Resnično smo bili presenečeni, kako je bilo mogoče s tako preprostimi tehničnimi sredstvi in s tako majhnim številom strokovnjakov dokončati tako veliko delo. Prepričan sem, da bo jugoslovanska mladina s svojim delom in poletom v kratkem času zgradila boljše bodočnost zase in za svoje ljudstvo.»

Sarajevo, 1. Tanjug. — Skupina 60 inozemskih mladincev, ki je več kot mesec dni delala na izgradnji mladinske proge, je prispela danes v Sarajevo. Na tiskovni konferenci so mladinci izrazili svoje vtise iz Jugoslavije. Predstavniki švicarske mladine, Albert Walder, je dejal: «Resnično smo bili presenečeni, kako je bilo mogoče s tako preprostimi tehničnimi sredstvi in s tako majhnim številom strokovnjakov dokončati tako veliko delo. Prepričan sem, da bo jugoslovanska mladina s svojim delom in poletom v kratkem času zgradila boljše bodočnost zase in za svoje ljudstvo.»

Sarajevo, 1. Tanjug. — Skupina 60 inozemskih mladincev, ki je več kot mesec dni delala na izgradnji mladinske proge, je prispela danes v Sarajevo. Na tiskovni konferenci so mladinci izrazili svoje vtise iz Jugoslavije. Predstavniki švicarske mladine, Albert Walder, je dejal: «Resnično smo bili presenečeni, kako je bilo mogoče s tako preprostimi tehničnimi sredstvi in s tako majhnim številom strokovnjakov dokončati tako veliko delo. Prepričan sem, da bo jugoslovanska mladina s svojim delom in poletom v kratkem času zgradila boljše bodočnost zase in za svoje ljudstvo.»

Morala in pravičnost, ki ni v duhu ZN

Podonavska plovba

sredstvo za gospodarsko nadvlado anglo-ameriških finančnih krogov v vzhodni Evropi

New York, 31. (VZN). — Nocoj so javili v New Yorku, da so Sovjetska Zveza, Češko-Slovaška in Jugoslavija uradno okončale plovbo ZDA, da se udeležijo podonavske konference. Velika Britanija, ZDA in Grčija so sprejele povabilo, medtem ko je Francija izjavila, da se pripravljene udeležiti se konference. Glavni tajnik ZN Trygve Lie je vprašal 7 držav, če so pripravljene udeležiti se konference. Lie je dal vprašanje tudi delegacijam prireditelj, če v takih okoliščinah želijo sklopite konference.

New York, 31. (VZN). — Nocoj so javili v New Yorku, da so Sovjetska Zveza, Češko-Slovaška in Jugoslavija uradno okončale plovbo ZDA, da se udeležijo podonavske konference. Velika Britanija, ZDA in Grčija so sprejele povabilo, medtem ko je Francija izjavila, da se pripravljene udeležiti se konference. Glavni tajnik ZN Trygve Lie je vprašal 7 držav, če so pripravljene udeležiti se konference. Lie je dal vprašanje tudi delegacijam prireditelj, če v takih okoliščinah želijo sklopite konference.

12.000 ruskih emigrantov za sovjetsko državljanstvo

Sanghaj, 1. — Do konca tega leta bodo repatriirali polovico od 12 tisoč ruskih emigrantov, ki so februarja zaprosili za sovjetsko državljanstvo.

Joliot Curie zahteva, naj ZDA prenehajo izdelovati atomske bombe

Pariz, 1. VZN. — Voditelj francoskega komisarata za atomsko energijo, profesor Frederik Joliot Curie, je svetoval, naj v Ameriki prenehajo z izdelovanjem atomskih bomb ter da naj uvedejo znanstvena raziskovanja za miroljubne namene, kar bi bilo neprimerno bolj važno. Profesor Joliot Curie, ki je tudi sam pionir pri raziskavanju atomske energije, je govoril ob priliki proslave petdesetletnice odkritja radioaktivnosti, ter je nasvetoval, da bi vsakokrat moral pridržiati na miru, ki je eden izmed radioaktivnih elementov, izključno za miroljubne namene.

V Moskvi predvajajo film o osvobodilni vojni v Jugoslaviji

Moskva, 1. Tass. — Na ministrstvu za kinematografijo Sovjetske zveze so predvajali nov film «Gore Jugoslavije», ki ga je režiral Mihail Romm. Film prikazuje epizode iz bojev jugoslovanskih rodoljubov proti hitlerjanskim napadalcem, četnikom in ustašem. V filmu so delujejo stiri sovjetski umetniki, izmed katerih igra Beresnev vlogo Tita.

Prakoračena pristojnost pariške konference

Pariška konferenca je prakoračila svojo pristojnost, ki se omejuje na to, da zaključijo vojno stanje med zavezniki in silami osi. S pomočjo Gre toraj zato, da se iz pojma «zainteresirane države» ustvari nov glasovni stroj, kajti podonavske države so na stališču, da je plovba po Donavi izključno samo njihova zadeva. Po ameriškem pojmovanju pa pridejo v poštev ne samo štiri velesile, temveč tudi Grčija, Italija, Belgija in Nizozemska.

Prekoračena pristojnost pariške konference

Pariška konferenca je prakoračila svojo pristojnost, ki se omejuje na to, da zaključijo vojno stanje med zavezniki in silami osi. S pomočjo Gre toraj zato, da se iz pojma «zainteresirane države» ustvari nov glasovni stroj, kajti podonavske države so na stališču, da je plovba po Donavi izključno samo njihova zadeva. Po ameriškem pojmovanju pa pridejo v poštev ne samo štiri velesile, temveč tudi Grčija, Italija, Belgija in Nizozemska.

Tri osebe aretirane

Rim, 1. VZN. — Rimska radijska postaja je danes sporočila, da je aretirala tri osebe, ki so vključene v Domovinsko fronto. Predstavniki ene izmed dveh oseb, ki so jo ustavili po večeršnjem atentatu, ko sta dva peklenska stroja uničila večji del prvega in drugega nadstropja postopja britanskega veleposlanstva v Rimu, zelo pomembna.

2 slakvi v Jeruzalemu

Jeruzalem, 1. — Arabski odbor je napovedal za soboto 2. novembra splošno protestno stavko proti Balfourjevi deklaraciji, katere obletnica je ta dan. V nedeljo 3. novembra pa bo židovska splošna stavka in znamenje protesta proti deportacijam.

Eksplozija na britanskem veleposlanstvu v Rimu

Rim, 31. — Dopolnilne agencije Reuters v Rimu poročajo, da sta danes ob 01.43 uri eksplodirala dva peklenska stroja pri glavnem vhodu britanskega veleposlanstva. Eksplozija je povzročila 11 x 7 metrov veliko odprtino na prednji strani poslopja in poškodovala vse urade veleposlanstva ter razbila vse šipe v okolici ter posula ulice z ruševinami. Nadalje sta bila ranjena dva Italijana, neki peško in vrata bližnje hiše.

Svetovna sindikalna zveza zahteva

da Združeni narodi rešijo špansko vprašanje

London, 1. VZN. — Glavni tajnik svetovne zveze sindikalnih organizacij je poslal Združenim narodom v New Yorku pomenico, s katero zahteva hitro in odločno rešitev vprašanja Francoskega režima. Brozjarka pravi: «Očitna nezmožnost Združenih narodov glede Francije je povzročila, da vsi narodi na svetu dvomijo v učinkovitost demokratičnih načel, za katere Združeni narodi upajo, da jih bodo izvršili po vsem svetu. Jasna in neoporečna odločitev glavnih skupščin bo pomenila za vse narode začetek dobe, ki bo razvijala zaupanje v mir v vzdušju vzajemnega razumevanja med narodi.»

Bidault o zaščitnikih Nemčije

Pariz, 31. — «Tu ne gre več za vprašanje, ali bo Nemčija plačala», je danes izjavil Georges Bidault v malem mestecu Flor, ki je bilo med vojno hudo poškodovano. «Zaščitniki Nemčije», je nadaljeval Bidault, «se zdi, da se bolj zavzemajo za obnovo in industrializacijo Nemčije, nego zato, da bi od nje dobili sredstva, ki bi olajšala našo obnovo.»

Prekoračena pristojnost pariške konference

Pariška konferenca je prakoračila svojo pristojnost, ki se omejuje na to, da zaključijo vojno stanje med zavezniki in silami osi. S pomočjo Gre toraj zato, da se iz pojma «zainteresirane države» ustvari nov glasovni stroj, kajti podonavske države so na stališču, da je plovba po Donavi izključno samo njihova zadeva. Po ameriškem pojmovanju pa pridejo v poštev ne samo štiri velesile, temveč tudi Grčija, Italija, Belgija in Nizozemska.

Prekoračena pristojnost pariške konference

Pariška konferenca je prakoračila svojo pristojnost, ki se omejuje na to, da zaključijo vojno stanje med zavezniki in silami osi. S pomočjo Gre toraj zato, da se iz pojma «zainteresirane države» ustvari nov glasovni stroj, kajti podonavske države so na stališču, da je plovba po Donavi izključno samo njihova zadeva. Po ameriškem pojmovanju pa pridejo v poštev ne samo štiri velesile, temveč tudi Grčija, Italija, Belgija in Nizozemska.

Prekoračena pristojnost pariške konference

Pariška konferenca je prakoračila svojo pristojnost, ki se omejuje na to, da zaključijo vojno stanje med zavezniki in silami osi. S pomočjo Gre toraj zato, da se iz pojma «zainteresirane države» ustvari nov glasovni stroj, kajti podonavske države so na stališču, da je plovba po Donavi izključno samo njihova zadeva. Po ameriškem pojmovanju pa pridejo v poštev ne samo štiri velesile, temveč tudi Grčija, Italija, Belgija in Nizozemska.

Prekoračena pristojnost pariške konference

Pariška konferenca je prakoračila svojo pristojnost, ki se omejuje na to, da zaključijo vojno stanje med zavezniki in silami osi. S pomočjo Gre toraj zato, da se iz pojma «zainteresirane države» ustvari nov glasovni stroj, kajti podonavske države so na stališču, da je plovba po Donavi izključno samo njihova zadeva. Po ameriškem pojmovanju pa pridejo v poštev ne samo štiri velesile, temveč tudi Grčija, Italija, Belgija in Nizozemska.

Svetovna sindikalna zveza zahteva

da Združeni narodi rešijo špansko vprašanje

London, 1. VZN. — Glavni tajnik svetovne zveze sindikalnih organizacij je poslal Združenim narodom v New Yorku pomenico, s katero zahteva hitro in odločno rešitev vprašanja Francoskega režima. Brozjarka pravi: «Očitna nezmožnost Združenih narodov glede Francije je povzročila, da vsi narodi na svetu dvomijo v učinkovitost demokratičnih načel, za katere Združeni narodi upajo, da jih bodo izvršili po vsem svetu. Jasna in neoporečna odločitev glavnih skupščin bo pomenila za vse narode začetek dobe, ki bo razvijala zaupanje v mir v vzdušju vzajemnega razumevanja med narodi.»

Bidault o zaščitnikih Nemčije

Pariz, 31. — «Tu ne gre več za vprašanje, ali bo Nemčija plačala», je danes izjavil Georges Bidault v malem mestecu Flor, ki je bilo med vojno hudo poškodovano. «Zaščitniki Nemčije», je nadaljeval Bidault, «se zdi, da se bolj zavzemajo za obnovo in industrializacijo Nemčije, nego zato, da bi od nje dobili sredstva, ki bi olajšala našo obnovo.»

Prekoračena pristojnost pariške konference

Pariška konferenca je prakoračila svojo pristojnost, ki se omejuje na to, da zaključijo vojno stanje med zavezniki in silami osi. S pomočjo Gre toraj zato, da se iz pojma «zainteresirane države» ustvari nov glasovni stroj, kajti podonavske države so na stališču, da je plovba po Donavi izključno samo njihova zadeva. Po ameriškem pojmovanju pa pridejo v poštev ne samo štiri velesile, temveč tudi Grčija, Italija, Belgija in Nizozemska.

Prekoračena pristojnost pariške konference

Pariška konferenca je prakoračila svojo pristojnost, ki se omejuje na to, da zaključijo vojno stanje med zavezniki in silami osi. S pomočjo Gre toraj zato, da se iz pojma «zainteresirane države» ustvari nov glasovni stroj, kajti podonavske države so na stališču, da je plovba po Donavi izključno samo njihova zadeva. Po ameriškem pojmovanju pa pridejo v poštev ne samo štiri velesile, temveč tudi Grčija, Italija, Belgija in Nizozemska.

Prekoračena pristojnost pariške konference

Pariška konferenca je prakoračila svojo pristojnost, ki se omejuje na to, da zaključijo vojno stanje med zavezniki in silami osi. S pomočjo Gre toraj zato, da se iz pojma «zainteresirane države» ustvari nov glasovni stroj, kajti podonavske države so na stališču, da je plovba po Donavi izključno samo njihova zadeva. Po ameriškem pojmovanju pa pridejo v poštev ne samo štiri velesile, temveč tudi Grčija, Italija, Belgija in Nizozemska.

Prekoračena pristojnost pariške konference

Pariška konferenca je prakoračila svojo pristojnost, ki se omejuje na to, da zaključijo vojno stanje med zavezniki in silami osi. S pomočjo Gre toraj zato, da se iz pojma «zainteresirane države» ustvari nov glasovni stroj, kajti podonavske države so na stališču, da je plovba po Donavi izključno samo njihova zadeva. Po ameriškem pojmovanju pa pridejo v poštev ne samo štiri velesile, temveč tudi Grčija, Italija, Belgija in Nizozemska.

Svetovna sindikalna zveza zahteva

da Združeni narodi rešijo špansko vprašanje

London, 1. VZN. — Glavni tajnik svetovne zveze sindikalnih organizacij je poslal Združenim narodom v New Yorku pomenico, s katero zahteva hitro in odločno rešitev vprašanja Francoskega režima. Brozjarka pravi: «Očitna nezmožnost Združenih narodov glede Francije je povzročila, da vsi narodi na svetu dvomijo v učinkovitost demokratičnih načel, za katere Združeni narodi upajo, da jih bodo izvršili po vsem svetu. Jasna in neoporečna odločitev glavnih skupščin bo pomenila za vse narode začetek dobe, ki bo razvijala zaupanje v mir v vzdušju vzajemnega razumevanja med narodi.»

Bidault o zaščitnikih Nemčije

Pariz, 31. — «Tu ne gre več za vprašanje, ali bo Nemčija plačala», je danes izjavil Georges Bidault v malem mestecu Flor, ki je bilo med vojno hudo poškodovano. «Zaščitniki Nemčije», je nadaljeval Bidault, «se zdi, da se bolj zavzemajo za obnovo in industrializacijo Nemčije, nego zato, da bi od nje dobili sredstva, ki bi olajšala našo obnovo.»

Prekoračena pristojnost pariške konference

Pariška konferenca je prakoračila svojo pristojnost, ki se omejuje na to, da zaključijo vojno stanje med zavezniki in silami osi. S pomočjo Gre toraj zato, da se iz pojma «zainteresirane države» ustvari nov glasovni stroj, kajti podonavske države so na stališču, da je plovba po Donavi izključno samo njihova zadeva. Po ameriškem pojmovanju pa pridejo v poštev ne samo štiri velesile, temveč tudi Grčija, Italija, Belgija in Nizozemska.

Prekoračena pristojnost pariške konference

Pariška konferenca je prakoračila svojo pristojnost, ki se omejuje na to, da zaključijo vojno stanje med zavezniki in silami osi. S pomočjo Gre toraj zato, da se iz pojma «zainteresirane države» ustvari nov glasovni stroj, kajti podonavske države so na stališču, da je plovba po Donavi izključno samo njihova zadeva. Po ameriškem pojmovanju pa pridejo v poštev ne samo štiri velesile, temveč tudi Grčija, Italija, Belgija in Nizozemska.

Prekoračena pristojnost pariške konference

Pariška konferenca je prakoračila svojo pristojnost, ki se omejuje na to, da zaključijo vojno stanje med zavezniki in silami osi. S pomočjo Gre toraj zato, da se iz pojma «zainteresirane države» ustvari nov glasovni stroj, kajti podonavske države so na stališču, da je plovba po Donavi izključno samo njihova zadeva. Po ameriškem pojmovanju pa pridejo v poštev ne samo štiri velesile, temveč tudi Grčija, Italija, Belgija in Nizozemska.

Prekoračena pristojnost pariške konference

Pariška konferenca je prakoračila svojo pristojnost, ki se omejuje na to, da zaključijo vojno stanje med zavezniki in silami osi. S pomočjo Gre toraj zato, da se iz pojma «zainteresirane države» ustvari nov glasovni stroj, kajti podonavske države so na stališču, da je plovba po Donavi izključno samo njihova zadeva. Po ameriškem pojmovanju pa pridejo v poštev ne samo štiri velesile, temveč tudi Grčija, Italija, Belgija in Nizozemska.

Svetovna sindikalna zveza zahteva

da Združeni narodi rešijo špansko vprašanje

London, 1. VZN. — Glavni tajnik svetovne zveze sindikalnih organizacij je poslal Združenim narodom v New Yorku pomenico, s katero zahteva hitro in odločno rešitev vprašanja Francoskega režima. Brozjarka pravi: «Očitna nezmožnost Združenih narodov glede Francije je povzročila, da vsi narodi na svetu dvomijo v učinkovitost demokratičnih načel, za katere Združeni narodi upajo, da jih bodo izvršili po vsem svetu. Jasna in neoporečna odločitev glavnih skupščin bo pomenila za vse narode začetek dobe, ki bo razvijala zaupanje v mir v vzdušju vzajemnega razumevanja med narodi.»

Bidault o zaščitnikih Nemčije

Pariz, 31. — «Tu ne gre več za vprašanje, ali bo Nemčija plačala», je danes izjavil Georges Bidault v malem mestecu Flor, ki je bilo med vojno hudo poškodovano. «Zaščitniki Nemčije», je nadaljeval Bidault, «se zdi, da se bolj zavzemajo za obnovo in industrializacijo Nemčije, nego zato, da bi od nje dobili sredstva, ki bi olajšala našo obnovo.»

Prekoračena pristojnost pariške konference

Pariška konferenca je prakoračila svojo pristojnost, ki se omejuje na to, da zaključijo vojno stanje med zavezniki in silami osi. S pomočjo Gre toraj zato, da se iz pojma «zainteresirane države» ustvari nov glasovni stroj, kajti podonavske države so na stališču, da je plovba po Donavi izključno samo njihova zadeva. Po ameriškem pojmovanju pa pridejo v poštev ne samo štiri velesile, temveč tudi Grčija, Italija, Belgija in Nizozemska.

Prekoračena pristojnost pariške konference

Pariška konferenca je prakoračila svojo pristojnost, ki se omejuje na to, da zaključijo vojno stanje med zavezniki in silami osi. S pomočjo Gre toraj zato, da se iz pojma «zainteresirane države» ustvari nov glasovni stroj, kajti podonavske države so na stališču, da je plovba po Donavi izključno samo njihova zadeva. Po ameriškem pojmovanju pa pridejo v poštev ne samo štiri velesile, temveč tudi Grčija, Italija, Belgija in Nizozemska.

Prekoračena pristojnost pariške konference

Pariška konferenca je prakoračila svojo pristojnost, ki se omejuje na to, da zaključijo vojno stanje med zavezniki in silami osi. S pomočjo Gre toraj zato, da se iz pojma «zainteresirane države» ustvari nov glasovni stroj, kajti podonavske države so na stališču, da je plovba po Donavi izključno samo njihova zadeva. Po ameriškem pojmovanju pa pridejo v poštev ne samo štiri velesile, temveč tudi Grčija, Italija, Belgija in Nizozemska.

Prekoračena pristojnost pariške konference

Pariška konferenca je prakoračila svojo pristojnost, ki se omejuje na to, da zaključijo vojno stanje med zavezniki in silami osi. S pomočjo Gre toraj zato, da se iz pojma «zainteresirane države» ustvari nov glasovni stroj, kajti podonavske države so na stališču, da je plovba po Donavi izključno samo njihova zadeva. Po ameriškem pojmovanju pa pridejo v poštev ne samo štiri velesile, temveč tudi Grčija, Italija, Belgija in Nizozemska.

Umazana spekulacija z zavaznimi odevjami

Kakor smo že poročali, je dala ZVU sedaj na razpolago prebivalstvu večjo množico odevj raznih vrst, ki jih bodo danes začeli prodajati v raznih pooblaščenih trgovinah.

Za prvi prejem razdeljevanja odevj pa so nastale razne nerednosti in od vsepovedno se prihajale pritožbe. Tedaj so kar nenadno izglinile iz prodaje najboljše odevje. Stvar se sedaj ponavlja še preden so začeli odevje prodajati. Za sedaj so razne trgovine, ki sploh «nimajo» v zalogi boljnih vrst odevj, to je onih po 1000 lir, ki so na pol iz volne na pol iz bombaža, prodale mnogo takih odevj svojim «boljšim» odjemalcem ter niso čakale na 2. november, ko se začne razprodaja za navadne smrtnike. V raznih trgovinah so sprejemali naročila svojih privilegiranih odjemalcev že pred dnevi.

Tako je nastala nova umazana spekulacija z ljudsko bodo. Mnogo delavskih in uradniških družin si ne more nabaviti primernega italskega odevja, ker nimajo sredstev za to. Trgovina z odrezki cvete in po tem gredo odevje drugam po črnoborzijskih cenah dobro v denar.

Izid pekovske slavke

Stavka, ki jo je proglasil izvršni odbor pekov 26. oktobra, se ni niti začela, ko so lastniki peči, čim so začeli za zahteve pekov, izjavili, da bodo v najkrajšem času uredili plačilo v splošno zadovoljstvo.

Zaključila je bila stavka

Preraditve izjavje je bila stavka prekinitvena. Izvršni odbor proglašajo, da se je stavka končala z 29. oktobrom. Nerazumevanja so poosebnost obstajala s pekarno Chiaruttini in Flaiban in z nekaterimi drugimi, ki niso hoteli slišati za delavske zahteve. Sedaj se je stvar uredila tako glede plače kakor glede delovnega časa, glavno zaradi borbenosti pekovskih delavcev.

TRŽAŠKI DNEVNIK

Na njih grobovih klije svoboda živih

Na tisto tisto domovajno, kjer mnogi splošno nevedno spajajo nočjo se vsi v roj močan... Nad mestom in deželo je ložala teška in siva koprena. Dej je prišel, kot bi se tudi njo, kakor tih, težko spominjalo. Na tisoče grobov za svobodo padlih, ki pokrivajo po nešteti pokopališčih naše krane zemlje in na tisoče onih drugih, ki so raztreseni po gorah, grajah in gozdovih preko vse naše domovine, je večeraj zavetelov.

Znjljave reke naših kmetov in delavcev, mož in žena, so se za hip odtrgale od teškega dela, da posvetijo zbran trenutek spominu svojih dragih, svojih padlih, žene so odpešale njih zadnje domovine, Zagorele so sveče in zatrepetale. Ljudstvo se je v sprevodih zbralo na pokopališčih in samotnih lokacijah, kjer so njegovi najboljši sinovi padali za idealne naših dedov od kmečkih puntov in vse do današnjih dni.

Nad pokopališčem vrtil napis: «Postoj, človeški enakosti! Njkar ne stopaj čez prag Enakosti!» Toda besede ne smejo več veljati zgolj za delo smrti! Ravno v deželi živih mora obveljati ta enakost vseh, enakost duha in mesa in krvi, brez bogastva in brez bede, brez prezira in brez ponižanja.

Ljudske organizacije na Opčinah so večeraj zjutraj počastile spomin

Tržaški MOS ostro protestira proti namestitvam „beguncev“ v pričo 30.000 brezposelnih, ki zamažajo dela in zaslužka

V sredo se je sestel tržaški mestni svetobodilni svet, dr. Ferfolija je podrobno poročal o delovanju pravnega odseka, ki ima nalogo braniti ljudske interese, da pred sodišči brani antifašiste ter pomaga onim, ki trpe še zmerom nepravilne krivice fašističnega režima. Spominili so se odpuščenih državljanov in pol-zavnih uradnikov, ki bi se radi vrnili na svoja nekdanja mesta v rojstnem kraju, in jih oblasteno postavljajo komisarija iz formalnih razlogov odbija. Razkritje je očito izrazilo in huzakalo politiko nekaterih upravnih organov, ki zadržujejo domače uradnike, hkratu pa široko odpirajo vrata tako zvanim «beguncem».

VESTI S PODEŽELJA

STRMCA

Vakancijski obnove. V izklovalnem tednu so v Strmci popravili cesto proti Planini, Nabavili so tudi čevli za vodenje ter dali na razpolago vprašne živine za udarniško delo. Vaščani se prav dobro zavedajo, da z udarniškim delom utrjuje ljudsko oblast in na ta način pomagajo najbolj samim sebi.

ST. PETER NA KRASU

Delo Enotnih sindikatov. Tajniki podružnice ES so se zbrali, da rešijo najnujnejše naloge, ki jih čakajo. Izvolili so novega tajnika in sklenili, da postavijo sredi trga spomenik padlim borcem. Ta spomenik naj bi bil dovršen že do 15. novembra. Nabavili namreč avto za kinoaparaturu in peči za ogrevanje dvorane. Pri podružnici SICLE so zbrali 30.000 lir za podporo nekaterim družinam. Sklenili so tudi, da bodo šli dve nedelji na udarniško delo.

PETELINJE

Dvorana mladinskega doma je polna. Zivahno debatarjo, komu bodo priznali izkaznico, komu ne. Nekateri se je pregrešili s protijudsko spekulacijo. Z delom mora maež zabrisati, če hoče dobiti izkaznico. Da ne bodo otroci v šoli zmrzovali, so sklenili pripeljati dvor. Čez Pivko bo treba napraviti nov prehod. Zato bodo bli pribodni teden vsi na delo.

Tako zborujejo Petelinje in dobro gre. Se boljše pa bo šlo, ko bodo premagali malenkostna osebna nasprotja. Treba je, da postanemo novi ljudje, da bodo vredni častni praznik svobodnih ljudi.

Mladina si gradi svoje domove

V Sežani in Nabrežini bodo dela kmalu zaključena

Padec fašizma je pomenil odloščen preokret v življenju naše mladine. Odločno je pomenila a pretoklostjo in gleda smelo v bodočnost. Z velikim zagonom se uveljavlja na vseh poljih: sportnem, kulturnem, vzgojnem in drugih. Mladina dobro ve, da si bo morala sieherni napredek sama priboriti. Tega je že naučila trda svobodnoljubna borba.

Prvo glavno vprašanje, ki ga mora mladina rešiti, je vprašanje prostora, kjer bi se lahko sestajala in razpravljala o svojih vprašanjih. Zato je po vseh naših vaseh glavna skrb mladine mladinski dom. V mnogih krajih je mladina pozitivno delala in si zgradila ali pa se gradi mladinski domove. Naj navedemo kot primer le mladino iz Sežane in Nabrežine. Sežanska mladina je pred kratkim sklenila, da olepiša in obnovi svoj dom. Od tedaj je vsa mladina z največjo vneto na delu. Tako bodo sežanski mladinci v desetih dneh brez sieherni denarne podpore uredili svoj dom, kjer se bodo vzgajali in se kulturno razvijali.

Tudi v Nabrežini delajo mladinci že tri tedne. Sredstva so si nabavili z nabiranjem starša, sežekja ki so ga nato prodali. Z udarniškim delom so pobelili zidove, napeljali električni tok in očistili prostor. Novi dom bodo v kratkem otvorili. V njem bodo tečaj za splošno kulturo, knjižnica, prostori za nastopa itd. S tem je naša mladina pokazala, da noče zaostajati, temveč da se bo borila za boljše življenje.

Ko je prišla mimo vojaška policija, ki je šofer stvar praviil, toda skomignil so samo z rameni in šoferju ni nihče plačal razbitega stekla.

Ponarejena avtomobilska vozna dovoljenja

Reški mestni ljudski odbor je obvestil letuč oddelek tržaške policije, da krojijo na Reki ponarejena vozna dovoljenja in avtomobilske knjižice, ki jih izdaja 26 letna Marja Dolcetti iz Trsta, ul. Udine 10, zaposlena pri avtomobilskem klubu v Trstu.

Dolcettijeva je bila prej zaposlena pri avtomobilskem klubu na Reki in je odnesla s seboj v Trst večje količino obrazcev za vozna dovoljenja, katera je proti nagradi izpolnjevala in oddajala. Ta ponarejena italijanska dovoljenja so nato predložili reškim oblastem.

DROBNE ZANIMIVOSTI

Makedonija: Levski 2:2. V nedeljo je bila v Sofiji nogometna tekma med «Makedonijco» iz Skoplja in Jugoslavijo in bolgarskim moštvom «Levski». Tekma, v kateri so bili igralci «Makedonije» mnogo boljše, se je končala neodločeno 2:2.

Košarsko moštvo češkoslovaške «Sokol» Brno je na gostovanju v Franciji prmagalo moštvo «Avias» iz Pariza z 35:21, «Clermont» iz Pariza pa z 49:26.

GOSPODARSTVO

Lesna industrija

Politika v naši lesni industriji je takoj ob pričetku obratovanja v svobodni zavezi nove smeri. Uveljavila je načela: 1. Vse les naj se sežaga doma. 2. Vsi produkti se bodo predelovali doma. 3. Iz lesnih odpadkov naj se proizvajajo lesovinske plošče. Za uveljavitev teh težnj nam je manjka industrijskih obratov; saj imamo samo na področju cone B 44 velikih žag.

Nekatera podjetja, kot «Rizzatto» v Ajdovščini, «SICLA» v Postojni in «Samsa» v Ilirski Bistrici izdelujejo zaboje za sadje, barake, porde in parkete. Tovarna «Falersa» v Trzinu pri Ilirski Bistrici izdeluje lesovinske plošče. V bodoče ne bo več nenatrtnega, roparskega izsekavanja gozdov. Naša gozdno-ekonomska politika bo stonela na strogi narčnosti. Kjer je preveč malih žag, jih bodo preuredili v tovarne za izdelavo lesnih izdelkov, tako da bo zaposleno

Preskrba

Cena švicarskih cigare. Od 1. novembra veljajo za švicarske cigare naslednje cene: zavoj 20 cigare «Fib» 80 lir, ali 4000 lir kg; «Captain» 120 lir ali 6000 lir kg; «Liberty» 120 lir ali 6000 lir kg; «Good-Luck» 160 lir — 8000 lir kg; «Standards» 160 lir — 8000 lir kg; «King-Gate» zavoj po 10 cigaretov 85 lir — 8500 lir kg; «West End» zavoj po 10 cigaretov 85 lir — 8500 lir kg; «Capitol» zavoj po 20 cigaretov 140 lir — 7000 lir kg; «Turmac-Rouge» 180 lir — 9000 lir kg; «Turmac-Brno» 200 lir — 10.000 lir kg; «Turmac-Bleu» 200 lir — 10.000 lir kg; «Turmac-Orange» 220 lir — 11.000 lir kg; «Laurent-Vict» 220 lir — 11.000 lir kg; «Memphis Orient» 200 lir — 10.000 lir kg; «Madame-Verts» 180 lir — 9000 lir kg; prodajalci imajo 6% zaslužka.

večje število nestrokovnih moči in se bodo popolnoma izkoristili lesni odpadki. Tako je podjetje «Rizzatto» v Ajdovščini, ki je pričelo obratovati najl koncem novembra, priključilo k žagi še mizarstvo delavcev in zaborjavno.

Da je bila ta misel res dobra in zdrava, kaže proizvodnja, ki je julija letos dosegla že 785 odstotkov predvojnega. Število delavstva je naraslo od 60 na 180. Enako je v Zagorju v Postojni, ki je imel bivši knez Windischgrätz in ki jo je okupator požgal. Že za časa Titovega tekmovala so v njej dosegli 70 odstotkov produkcije v primerjavi z letom 1943. Žagi sta bili priključeni mizarstva delavstva in izdelovalnica barak, v kateri so v septembru izdelali za 4 milijone lir posameznih sestavnih delov.

V tovarni vezanih plošč «Sclava» v St. Petru na Krasu je žaga pred

Delavstvo mestnih podjetij zahteva ureditev plač

Delavstvo mestnih podjetij, velenjeno v Enotnih sindikatih in v Juljskih sindikatih, je predložiteljno na svojem zborovanju razpravljalo o različnih vprašanjih in odnosih do delodajalcev. Ostro je obsejlo upravo Ačegata, ki še sedaj ni uredila delovne plače, nagraj in na nove delovne pogodbe. Obsejlo je upravo, ki se skriva za ZVU, kadar je treba urediti odnose delavstva z ravnateljstvom tako kot drugih delavcev pri drugih podjetjih. Ravnateljstvo hoče popraviti svoje neurejene finančne zadeve na račun delavstva ter ni hotelo priležati razgovorov s sindikalnimi organizacijami, da bi uredili najbolj pereča vprašanja delavcev in njihovih družin.

Sporočila in objave

Sprememba vozne reda

Od danes bo vlak št. 1577, ki je doslej odhajal s tržaške glavne postaje proti Vidmu-Berikam-Turinu ob 12.30, odhajal ob 11.40. Vlak iz Cervinaja bo prihajal deset minut kasneje, in sicer ob 14.17 namesto ob 14.07.

VAZNO ODBORNO SEJO

Bo imelo drevo ob 20. uri v svojih prostorih prosvetno društvo «Slavko Skamperle». Seje se morajo udeležiti vsi stari in novotvoljeni odborniki.

Dnevna kronika

Zrtev vinjenh mornarjev

Na postajališču takejev v ulici Orologio je neki šofer čakal s svojim avtomobilom, kar se mu približajo trije črnči - ameriški mornarji. Nenadno je eden izmed njih udaril s pestjo v steklo in ga razbil. Ko je šofer videl, da njegovega avtomobila prede slaba, ga je hotel pogovorn v tek, toda črnči so mu to preprečili. Nekoč ga je hotel tudi udariti s prazno steklenico po glavi, šofer pa se mu je k arci izmaknil.

Dve smrtni nesreči

Včeraj ob 6. uri zjutraj je v tržaški bolnišnici umrl Calzi Anton, ki je predvčeršnjim v Fadrščih neznanec z lovsko puško težko ranil, v bolnišnici je tudi umrl Karl Bean, ki ga je 22. septembra nehoterani brat s strelnim orožjem.

RADIO TRST I.

Radio Trst II. še vedno se oddaja SOBOTA 2. NOVEMBRA 8 vestí v slov. - koleidar: 8.20 Vivaldivje skladbe; 11.30 radjska univerza: M'neralne barve; 11.45 Beethoven: Klavirski koncert v C duru; 12.15 zdravniško predavanje: Novosti medicine; 12.30 Chopin: Sonata v B molu; 12.45 napoved časa - vestí v slov.; 18.45 kulturne aktualnosti; 19. igra: Zalostna pesem, izvajajo člani radjske igralске družine, nato Bachove skladbe; 19.45 vokalni koncert, barit. Dušan Perlat; 20. napoved časa - vestí v slov.; 23.15 zadnje vestí v slov.

Mladina V. okraja iz Trsta privedi v NEDELJO dne 3. t. m. ob 17. uri

okrajno prireditvev ZAMJK v prostorih prosvetnega doma na Opčinah

PO PRIREDITVI PLES Vabljeni vsi!

Prosv. društvo «Kraški Slavček» iz Kobjeljeve priredi v nedeljo 3. novembra v Sovodnjah pri Gorici Golarjevo veselo igro Pričetek ob 15. uri. - Po prireditvi PLES. - Vabljeni vsi!

Volk v ovčji koži

Antifašističnega ljudstva tudi prekrščena «Italia Redenta» ne bo preselepla

Pretekli teden smo poročili v našem listu novico, da je ZVU odredila spremembo imena društva «Italia Redenta» v «Društvo za otroške vrtnice v Trstu».

Taj prekrščeni «Italijski Redenti» bi prideli odevsk za nadzorovano slovenskih otroških vrtnic. Društvo ostane se nadalje pod kontrolo ZVU, medtem ko ostaneta delovne ustanove in njen statut nespremenjena.

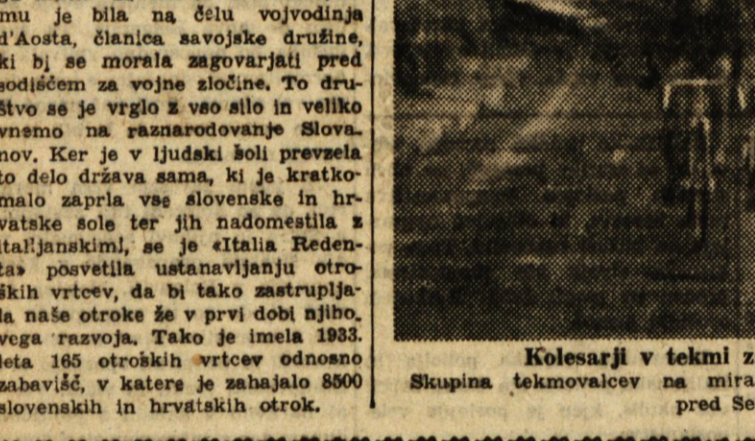
Kaj naj vse to pomeni? «Italia Redenta» je tisto društvo, ki si je steklo največ zašug pod fašistično Italijo za nasilno politično uveljavljanje Slovencev na Primorskem. Pri nas ga srečamo prvič leta 1927, ko je prevzelo dediščino drugega zloglasnega društva: «Legia Nazionale», ki je prav tako na novo oživelo pod blagohotno upravo okupacijskih oblasti. To društvo je več mesecev deluje in njegovo ekulturno delovanje je v polnem razmahu zlasti v Trzinu, kjer se je specializiralo predvsem v nočnih «vajah» z bombami in drugimi podobnimi sigrami.

«Legia Nazionale» je imela, kot pove Angelo Vivante v svoji knjigi «Irridentismo Adriatico», namen, da privede slovensko prebivalstvo na Primorskem do italijanske narodne zavesti in je bilo torej izrazito raznarodovalno društvo. Že pred letom 1918, je imela «Legia» mnogo svojih bol po naših krajih, zlasti v Trstu, bližnji okolici in po Istri.

Ker se je zdelo fašizmu raznarodovalno delo «Legie» prepasno, so ustanovili novo, še bolj reakcionarno in šovinistično društvo ter ga krstili za «Italia Redenta», ki mu je bila na čelu vojvodinja d'Aosta, članica savajske družine, ki bi se morala zagovarjati pred sodiščem za vojne zločine. To društvo se je vrglo iz vse silo in veliko vsmo na raznarodovanje Slovencev. Ker je v ljudski kolli prevzela to delo država sama, ki je kratkoma zaprla vse slovenske in hrvaške sole ter jih nadomestila s italijanskimi, se je «Italia Redenta» posvetila ustanavljanju otroških vrtnic, da bi tako zastupljala naše otroke že v prvi dobi njihovega razvoja. Tako je imela 1933. leta 165 otroških vrtnic odnoso zabavišč, v kateri je zabajalo 8600 slovenskih in hrvaških otrok.

Kolesarji v tekmi za «Mladinski pokal»

Skupina tekmovalcev na miramarski cesti nekaj sto metrov pred Sesljanom

Kolesarji v tekmi za «Mladinski pokal» Skupina tekmovalcev na miramarski cesti nekaj sto metrov pred Sesljanom

FIZKULTURA

Lepa zmaga Montebella nad Kriminom s 4:1

Na bliatnem igrišču Ponziane, ki je zelo ovirano normalni potek igre, je danes Montebello slavil svojo drugo zmago v pokrajnskem nogometnem prvenstvu. Rezultat, ki ga je dosegel, je sicer malo previsok, vendar pa je njegova zmaga prepričljiva in jo je res zaslužil. V prvem polčasu, ki se je končal neodločeno z 1:1, so bili Kriminci enakopravni nasprotniki. Bil je celo malo nadmočni. Najboljše moža so imeli v levi zvezli Sartorius. Odlično so igrali tudi desni branilci Mariani ter Černola. V drugem polčasu pa so sgradiili vajei v stavki roke igralci Montebella in z avtomatnimi nevarnimi napadi ogrozili nasprotnikova vrata. Tedaj je prišla do izraza njihova izdržljivost ter rutina. Najboljši pri Montebellu so bili: Brandoliso, Merlak, Belli in Krasevič. Vratar Rovati je v lepen stilu branil svoja svetilca. Takoj po začetenem udarcu so Kriminci z dolgimi pasovi po krilih prehajali pred Montebellov gol, kjer je imela očja obramba precej dela. Že v tretji minuti je oster strel Spesota zgrešil samo za las. Hstra igra Krimincev je v začetku zmedla Montebellovce, ki pa so se preudarno igro srednjega krilca kmalu uredili svoje višje in pri-

Objave ZDTV

Nogometni odsek - pokrajnsko prvenstvo. Na podlagi sodiškiški poročila se verificirajo vse tekme drugo, griga kola. Tekma med Tržičem in Postojno se je odigrala danes. Okrožno prvenstvo. Na podlagi sodiškiški poročila se verificirajo vse tekme tretjeje kola. Pritožbe. Ugodi se pritožbi Sv. Marka o tekmi proti Sv. Ivan Dreher I in se tekma odloči v korist Sv. Marka z rezultatom 2:0. Pri Sv. Ivanu je nastopil igralec Brumati, ki ni imel pravice nastopati.

Opomni igralcem. Zaradi nevarne igre se opominjajo slednji igralci: Vittorio Guido (Gradiška), Gelmo Adalacio (Gaslini), Costian A. lojzij (Pulj), Blažin Roman (P. sop), Gobalin Anzi (Dreher), Sv. Ivan II - zaradi neregularnega obnašanja Demarki (Ačegat), ne sportskega proti sodniku pa Jacobuski (Ačegat) in Pipan Bruno (Sv. Marko).

Opomni društvom. Opominja se «Nabrežina», ki ni zaznamovala igralca. Kaznovani igralci. S prepovedjo igranja za en dan se kaznujejo: Valon (Milje), Redolji (Ačegat) in Alzeta Libero. Do 31. decembra t. l. ne sme več delovati kot kapetan moštva.

Kaznovana društva. Z globo 300 lir so bila kaznovana naslednja društva: Milje, Pulj in Gaslini zaradi nediscipliniranosti in nesportnega obnašanja. Kulturni krožek «Pioniri». Dances ob 20. uri bo na sedelu društva sestane igralcev nogometnega odseka.

Makedonija: Levski 2:2. V nedeljo je bila v Sofiji nogometna tekma med «Makedonijco» iz Skoplja in Jugoslavijo in bolgarskim moštvom «Levski». Tekma, v kateri so bili igralci «Makedonije» mnogo boljše, se je končala neodločeno 2:2.

Košarsko moštvo češkoslovaške «Sokol» Brno je na gostovanju v Franciji prmagalo moštvo «Avias» iz Pariza z 35:21, «Clermont» iz Pariza pa z 49:26.

KRZNARIJA ZILLOTTO

UVAŽA-IZVAŽA ŽIVALSKO KOŽE

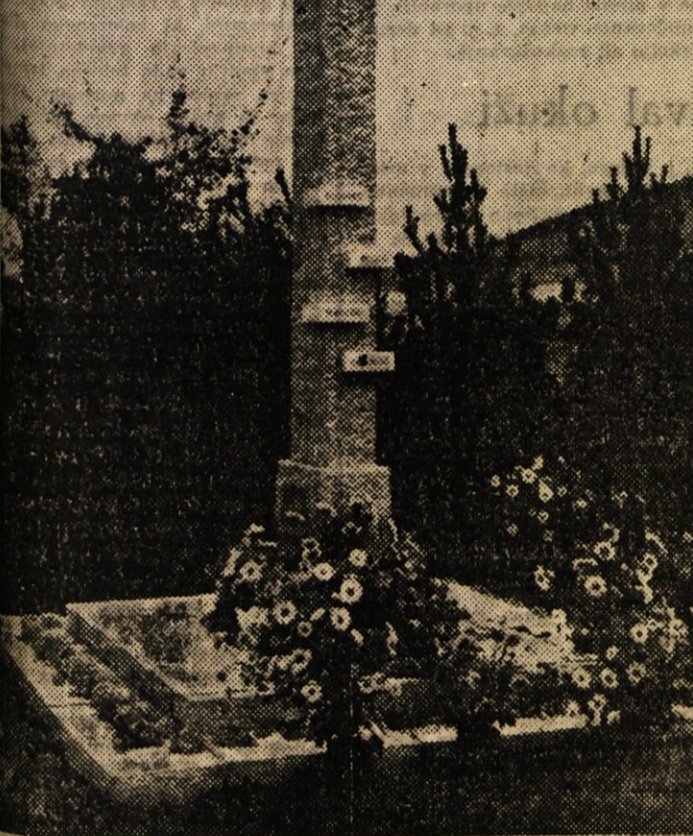
NAKUPUJE vsakovrstne množine živalskih kož po najvišji ceni in to kože kun, podlasic, srebrnih, sinjih, platiniskih, rdečih lisic, veveric, perzianer. PRODAJA VSE NAJBOLJŠE VRSTE KOŽ PO NAJPOVOLJNEJSIH CENAH. ZILLOTTO TRST, Ulica Praga 11. Telefon 29-374

ZVESTI ŽRTVAM

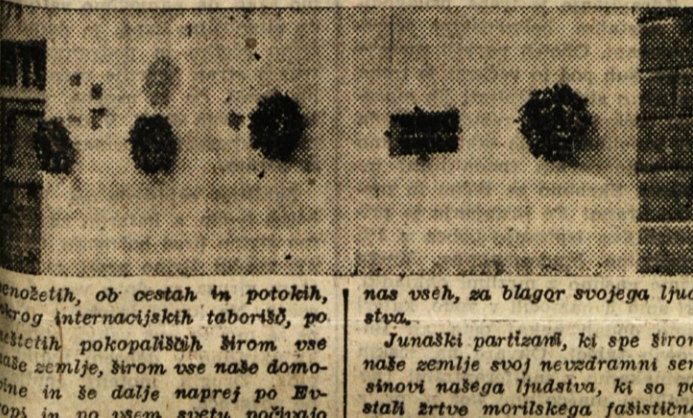
in njihovem velikemu izročilu

Spominjati se svojih mrtvih, svojih dragih, svojih, je znamenje kulture, je znamenje človečnosti, je znamenje srca. Otroci obiskujejo grobove staršev, si otrok, drugi grobove sorodnikov in pokojnikov, ki so jim bližji v prejšnjih časih, v dobi miru, je bil obisk grobov omejen na tisk krog sorodnikov in prijateljev. Ranjki so umirali za bolezni, za starostjo, za slučajno nesrečo.

Od Vladimirja Gortana in bazovških žrtv preko mučenikov v ulici Ghega, na Opčinah, v Bazarju, v ulici Massimo D'Azeglio pa tja do najkrajših v Skočevju, v ulici Cavina — en sam upor, ena sama borba, en sam velik in edinstven krik po svobodi, po pravici.

Danes, po tej najstrašnejši vojni, poroka več naš narod, naše ljudstvo na grobovih padlih, na grobovih žuvalov, mučenikov. Po gorah in dolinah, po vrhovih in grapah, po poljih in vici! Padali so in umrli, ne kakor bolniki ali stari, marveč kot tepozdagnana drevesa v najbujnejšem cvetenju. Sredi svojih najlepših mladosti si so postavili v dobi in se žrtvovali za dobrobit

mučenikov, ob ostanah in potokih, v krogu internacionalističnih taborniških pokopališčih. Šrom ose naše zemlje, šrom vse naše domovine in še dalje naprej po Evropi in po vsem svetu počivajo žrtve našega naroda, našega ljudstva. K njim bo poročalo v teh povzročiteljih vseh v mislih vse naše ljudstvo, da se jim spomni na njihovih znamenih in neznanih grobovih in da ponovno potrdi svojo zvestobo ciljem, za katere so darovali ravniki svoja življenja.

Naše primorsko ljudstvo, Slovenci, Hrvaši in Italijani, se s posebno prevestitvijo spominja svojih sinov, ki so se prvi odpravili na svobodo svoje domovine in pomožje niso nehali boriti se in se žrtvovali za ta svetli cilj.

Novo vrste bombaža v Sovjetski zvezi

Agencija «Tass» poroča, da so v Sovjetski zvezi pospravili približno leto. Posebno bogat pridelok je bil v sovjetski Srednji Aziji in v Ukrajini. Več kot 70% nasadov bombaža so zasačili v svetlo, ki jo je odkril sovjetski profesor Sergej Kanak. Profesor Kanak je dokazal znatno trdnost, ki jo podpira mnogo velikih selektorjev in po katerih bombaž s dolгим vlaknom ne more obilno obroditi. Dokazal je tudi, da je egzotični bombaž mogoče priti tudi v sovjetski Srednji Aziji, ameriške svesti pa celo v Ukrajini. Nasadi bombaža s dolgimi vlakni, ki ga je vzgojil Kanak, so v zadnjih letih obrodili 35% več pridelka kakor prej. V razgovoru z dopisnikom «Tassa» je profesor Kanak izjavil, da je odkril svrsto zrednega bombaža, ki uspeva tudi v severnih krajih.

LAZAR LAGIN

Oklopnica „Anuška“

«Ozrta se malo za letali!» je dejal Aklejev Kutovju in Verniveherju. Ni se končal pritrjevati «Maksimovko» na kajutno streho, ko je Kutovj zapil: «Letala! In zavzel položaj ob njegovi strani s svojo lahko strojnico. «Messerschmitt» je letel od sončne strani, okrog 2000 m visoko. Njega se je bližal in postajal vedno večji. «Streljaj samo na ukaz», je pošeplnil Aklejev Kutovju, kakor da bi se bal, da bi ga leteli Nemec siliti. «Kaj misliš, da te bo silil? Govori glasneje», je dejal Kutovj s takim ljubeznivim nasmeškom na zagorčen, z pedikimi pegami poustem obrazu, da se je moral Aklejev, kljub resnosti položaja, smejati in je v zadregi zamahnil z roko. Po tem dogodku je bilo obema lažje. Kakor: da bi ta zamah s tako odpravi vse neugodje, ki sta ga občutila. Pričakovala sta težkega trenutka, ko bo treba zažeti streljati, tako, mirno in zanesljivo, kot da bi njuni za prot letalom čisto neprikladni strojnici, zročili resen spopad s topovi in strojnimi blajžjega se nemirnega letala. «Ali razumeš vse to?» je vprašal Kutovj bolj zaradi tega, da bi sploh kaj sinil, kakor zaradi vprašanja samega. V odgovor mu je tovariš odmahnil s glavom. Se dve letali sta prileteli motorji čisto in odbrneli dalje, ne da bi napadli. «Bojovati se tako, če pa se gre, je dejal Kutovj, vili pustimo

ga našlija, vsi naši dragi, ki so se žrtvovali za lepo našo bodočnost, vsi ti so za nas, ki smo preostali, velik in svetel opomin. Z glasom svetega prepričanja, za katerega so se darovali, nam kličejo z onstran groba: «Ne klonite, tovariši! Se ni izpolnjeno vse, za kar smo se mi borili in za kar smo žrtvovali svoje življenje! Ali hočete, da je bila naša žrtva zaman? Vztrajajte v boji! Zakaj naša in vaša stvar je sveta in pravilna — in ker je tako, bo zmagala! Brez borbe ni žrtve in brez žrtve ni veličine!»

Naša sveta dolžnost je, da poslušamo ta poziv in se mu odzovemo. Nobena žrtva ne sme biti zaman in velika je naša obveznost do onih, ki so žrtvovali svoje najdražje, svoje življenje za našo svobodo in boljšo bodočnost. Na njihovih grobovih se zaobljubimo, da se nikoli ne bomo iznevrili ciljem, za katere so oni vse žrtvovali.

Spomenik naših 71 talcev na openskem strelišču. Ki so se ob njem kakor ob onih na Bazovici, po vseh naših mestih in vaseh, po ravninah in gorah večer zbirali naši ljudje, da se spomnijo svojih najboljših sinov in njih nesmrtnega izročila: Bodite trdne in zmagač boste v borbi za svobodo in pravico!

Vtisi s poti naših okoljskih kmetovalcev po Sloveniji in Zagorju

Pred kratkim se je odpravila skupina 120 kmetovalcev iz tržaške okolice in v Krasa, članov Enotnih sindikatov, na širinske potovanja po Jugoslaviji. Iz Trsta so se odpravili z vlakom do Ljubljane. Od tam so s Putnikovi avtobusi krenili skozi lepe gorenske kraje v Kamnik in Vrbeje, kjer je vzorno urejena kmetijska zadruga, ki jo je ustanovil 20 družin z 60 člani. Ta zadruga ima mnogo glav živine in svojih strojev. Iz Vrbeje je kmetovalce vodila pot v zdravih dolinah Dobro, naslednje jutro v Laško. Tam so si ogledali delavsko zadrugo, v kateri so kovači, mizarji, zidarji, čevljarji in celo krojači. Zadruga ima tudi polje, ki so ga na novo obdelali in iz katere črpano pridelke za svoje potrebe. Zadruga ima tudi mnogo govedine in nad staj prašičev. Kmetovalci so si vse ogledali in bi se zelo radi še dalje ustavili, toda mudilo so jim je v Maribor, kjer so po naključju videli vodjo jugoslovanske delegacije na pariški mirovni konferenci, naj odločnejša zagovornika svojih težen, težen vsega primorskega ljudstva. Bil je tudi v bližini poljedelski soli. Posojala leže pod strmim holmom, na katerem se razprostirajo kranjski urejeni sadovnjaki in vinogradi. Sola ima lepo urejene širame za sadje, 220 ha zemlje, veliko vinko leto in mnogo repov v hlevih. Ko so se vrnili v Maribor, so si ogledali še klet vinarke zadruge, ki ima 600 članov, 3600 ha vinogradov in pridelke po 6000 hl vina. Iz Maribora so se odpravili v Solka, ki si ondi ogledali gospodinjstvo soto. Ustavili so se tudi v Rogaski Slatini.

Ali bo prišlo v Angliji do inflacije?

Pred kratkim je Churchill govoril o položaju v premožnosti industriji in o raznih oblikah organizacijskih nerodov v angleškem gospodarstvu. To stanje traja v deželi že več mesecev in povzroča splošno bojazn pred bodočnostjo. Gospodarski krogi se namreč zavedajo, da se delca z naglimi koraki bliža inflacija z vsemi njenimi težkimi posledicami.

Poslovni ljudje v Angliji se predvsem pritožujejo zaradi nepravilne razdelitve dela med različnimi industrijami, a vse laže jim povzročata odločno stališče delavstva do delodajalca in tudi stalno naraščajoča kriza premožnosti in industrije. Poslovni svet hoče vedeti (tudi brez ozira na splošno mnenje, da današnje stanje nelzebejno pelje v revščino), kako da se lahko ta nered vpliva na bodoči razvoj angleškega gospodarstva. Vprašujejo se, ali bo prišlo do inflacije ali pa le do težjih poslovnih zmešnjav. Nekateri se bojijo, da bo prišlo hkrati do enega in drugega. Splošno mnenje pa je, da se bo gospodarsko delovanje zmanjšalo tudi ne glede na bodočo vrednost angleške valute. Nekateri sodijo, da bi ne bilo treba doseči normalizacije s pomočjo inflacije. To stališče tolažljivo s tem, da bo konkurenca na izvoz

pr miru nje, oni pa naa. Vse, kar je slabega pri tem, je to, da nas boli vrat, ker ga zavijamo v vis in naokrog kakor purani. «Boj se ne niti zabel nis, ga je zavrnil Aklejev. «Kako se bomo še borili, predem pridemo v Novoročnik!» «Prav imen, je takoj priznal Kutovj. Pomsilil je malo in potem pristavil: «Skledo močnika pa bi kar takoj zdajle pospravil.» «Ajdovoga, ka-li?» se je nasmehnil Aklejev. «Tudi ajdov je dober. Samo, da je dobro zabeljen.» «Bi ga dal tudi meni malo?» «Zakaj pa ne? V najslabšem primeru bi se zadovoljil tudi samo s pol skledo, je velkodušno popustil Kutovj. Hotel se je nasmehnati, pa se je samo namemil in pristavil: «Da bi imeli je kapljivo vode.» «Tako je z nami, prijatelj, je dejal rešo Aklejev. «Nimamo hrane ne vode. Zato je najbolje, da o tem sploh ne govorimo, drugače nam bo še hujeje.» «To se lahko zgodijo, je odvrnil Kutovj s kolikor mogoče tolažilnim glasom. Oba sta se spomnila kako sta zmetala iz svojih kruškov kruh in mase v skratkah, ko sta se javila kot prostovoljca za kritje bataljona ob njegovem umiku, da bi v njem napravila prostor za dodatno strelivo. Prav dobro sta se spominjala tega, žal jima ni bilo. Za strelca Stefana Verniveherja je bilo dejstvo, da je moral med letalskim alarmom sedeti v kajuti pri krmilu, slabše kot smrt. Vedel je, da je edini, ki je znal ravnati stroj in da ni bilo mogoče ukreniti čisto drugače. Kljub temu se je jezil in tako besno kiel kakor še nikoli.

V TITOVEM ROJSTNEM KRAJU

Pred kratkim se je odpravila skupina 120 kmetovalcev iz tržaške okolice in v Krasa, članov Enotnih sindikatov, na širinske potovanja po Jugoslaviji. Iz Trsta so se odpravili z vlakom do Ljubljane. Od tam so s Putnikovi avtobusi krenili skozi lepe gorenske kraje v Kamnik in Vrbeje, kjer je vzorno urejena kmetijska zadruga, ki jo je ustanovil 20 družin z 60 člani. Ta zadruga ima mnogo glav živine in svojih strojev. Iz Vrbeje je kmetovalce vodila pot v zdravih dolinah Dobro, naslednje jutro v Laško. Tam so si ogledali delavsko zadrugo, v kateri so kovači, mizarji, zidarji, čevljarji in celo krojači. Zadruga ima tudi polje, ki so ga na novo obdelali in iz katere črpano pridelke za svoje potrebe. Zadruga ima tudi mnogo govedine in nad staj prašičev. Kmetovalci so si vse ogledali in bi se zelo radi še dalje ustavili, toda mudilo so jim je v Maribor, kjer so po naključju videli vodjo jugoslovanske delegacije na pariški mirovni konferenci, naj odločnejša zagovornika svojih težen, težen vsega primorskega ljudstva. Bil je tudi v bližini poljedelski soli. Posojala leže pod strmim holmom, na katerem se razprostirajo kranjski urejeni sadovnjaki in vinogradi. Sola ima lepo urejene širame za sadje, 220 ha zemlje, veliko vinko leto in mnogo repov v hlevih. Ko so se vrnili v Maribor, so si ogledali še klet vinarke zadruge, ki ima 600 članov, 3600 ha vinogradov in pridelke po 6000 hl vina. Iz Maribora so se odpravili v Solka, ki si ondi ogledali gospodinjstvo soto. Ustavili so se tudi v Rogaski Slatini.

ŽE POLDRUGO LETO DNI ŽELEZNI ZASTOR SE PODIRA

Ob koncu prejšnjega stoletja pa vse tja do prve svetovne vojne smo imeli Slovenci znatno razvito stike s kulturo in misljo večinskega ruskega naroda. Naši delci in očetje so se spajali v ruskih krogih, se učili rusčine, prebirali ruske avtorje v originalu in prevajali njihova dela v slovenski jezik ali vsaj poročali o njih v naših revijah.

Po prvi svetovni vojni so začele številne evropske države, na čelu s fašističnimi in polfašističnimi, med njimi tudi stara Jugoslavija, graditi neprestano pregledna nasproti mladi socialistični ljudski republiki Sovjetov. Ta nenaravna preložitve nekot tihodnih s velikim ruskim narodom, ki najhujše priseloda predvsem manjše slovanske narode, ki so od nekdanjih videli v ruskem narodu svojega velikega voditelja in zaščitnika. Do kam je ta umetniško ločitev evropskih, ki se je porajala na evropskem Vzhodu, Tada svoj ljudstvo ni postavila, da je iz nekot ljubilo veliki ruski narod in njegovo kulturo in hiti zdat v radostjo obnavljati tisto, kar ni bilo zamujeno po lastni krivdi, marveč po krivdi protijudskih oblastnikov. S tem se

Prav zato, ker je splošno mnenje, da je pred Anglijo nevarnost inflacije, je koristno omeniti ugotovitve neke trgovske revije, ki pravi, da je angleška vlada v 9 mesecih porabila 539 milijonov funtov in si v Ukrajini, pred prejšnjim letom so poročili le po 421 milijonov funtov. To dejstvo je posledica opuščanja monstarnih kontrole kot sredstva za gospodarsko ureditev. Ta pojav ni bil v korist splošnega gospodarstva, vendar pa je omogočil javno posojilo. Vlada bo lahko kupila vse, kar bodo proizvedla javna ali privatna podjetja, toda najti bo morala nove kredite. Ti pa samo še pospešujejo inflacijo. Na vsak način je nevarno nadaljevati po sedanjih poti, ker bi se tako doseglo le to, da se podaljša neurejeno stanje domačega gospodarstva in pospeši katastrofa.

Vračajo se tisoči jugoslovanskih izseljencev

Po sporazumu med zvezno vlado in vlado francoske republike se je vrnil v Jugoslavijo prvi oddelek jugoslovanskih izseljencev, vedoma rudarjev. Prvi transport tristo ljudi je že prišel z ladjo iz Marsellesa, a te dni mu bodo sledili novi transporti s posebnim vlakom iz Pariza in s pet z ladjo iz Marsellesa. Več je takih izseljencev v Avstraliji. Tam so se bavili z ovčevje in predelavo volne, s proizvodnjo in konzerviranjem povrtnin. Pridelovali so sladkorno peso, ribarili moč in mladost. Vrnili so se domov, kamor jih je gnala ljubiven do domovine in želja, da bi živeli med svojim ljudstvom, s svojimi otroki.

Pripravljajo se novi transporti tisočev in tisočev jugoslovanskih delavcev tudi iz drugih držav, a v najkrajšem času bodo prišli za onimi iz Francije jugoslovani iz Belgije. Tudi iz Kanade in Avstralije. Pokret izseljencev, ki želijo domov, je zavzel splošno značaj. Pokret se širi v Kanadi in Avstraliji, medtem ko se tudi v drugih deželah že pripravljajo na povratek. Društvo kanadskih Jugoslovancev je sprožilo široko akcijo za načrtno in organizirano vračanje nekaj tisoč jugoslovanskih izseljencev v prihodnjem letu. Tamkajšnji izseljenci so delali v rudnikih zlata in bakra, kot gozdarji, za časa vojne pa v velikem številu zaposleni tudi v vojni industriji, v tovarnih avtomobilih, ladjejalnicah itd. Tam so organizirane skupine ločene po poklicu, ki sedaj pripravljajo razne stroje, pribor in orodje, ter vse ostalo, kar jim bo potrebno v njihovi stroki. Do sedaj so se organizirale gradbeno, ribarska, gozdarska, poljedelska, kamnolomska

gradbeno, kovinarsko - rokodelska in še druge stroke, medtem ko se kovinarsko - rudarska skupina sestavlja. V teh skupinah so Jugoslovani zbrali znatne fonde za nakup strojev in drugih surovin, ki jih bodo prinesli s seboj v domovino. Vedna izseljencev v Avstraliji se je že prijavila za povratek. Tam so se bavili z ovčevje in predelavo volne, s proizvodnjo in konzerviranjem povrtnin. Pridelovali so sladkorno peso, ribarili moč in mladost. Vrnili so se domov, kamor jih je gnala ljubiven do domovine in želja, da bi živeli med svojim ljudstvom, s svojimi otroki.

Kateri so razlogi njihove odločitve?

Zakaj se vračajo jugoslovanski izseljenci? Zakaj so tako odporni proti vsem poskusom domačih izseljencev in tujih reaktorjev? Predvsem so jugoslovanski izseljenci naveličani kapitalističnega izžemanja in opažajo, da se tem deželah nizebno bliža velika kriza, ki se kaže že sedaj v obliki velike nezaposelnosti in številnih stavk, ki se še vedno širijo. Po uradnih podatkih je danes v Združenih državah Amerike nad 3 milijone brezposelnih, medtem ko jih je v Franciji še mnogo več. Ko se bodo vrnili demobilizirani vojniki te dežel, ki so razmeščeni po Kitajskem, Bliznjem vzhodu, Italiji, Grčiji in drugod, bo brezposelnost še večja. Jugoslovani se zavedajo, da bo zanjla najprej tuje delavce, ki se bodo tako znašli v obupnem položaju. Drugi razlog, da se vračajo, pa ni samo gmožna negotovost, marveč tudi želja, da se čimprej vrnejo v svojo deželo, ker je delavstvo prevzelo oblast v svoje roke in si obnavlja ter gradi novo

Kaj naj v tem pogledu rečemo o starih protistih naših delavcev iz Julijske krajine, ki jih je fašizem nasilno preselil v Italijo in si danes ne morejo pomagati, ker se je proti njim zarotil vse italijanski državni aparat in za katere sedanje oblasti v Trstu nočejo ničesar vedeti? Jotodan pa italijanska vlada na vse strani ponuja svoja delavstva in organizira njihovo izseljevanje, kakor da bi se pečala s trgovino z belim blagom. Medtem ko na tisoče in tisoče svojih delavcev naganja s doma, medtem ko uničuje njihove družine, se noče osvooboditi naših ljudi, ker bi naj bili potrebni za nekakšne politične intrige.

Kulturne drobtine PRVI SLOVENSKE FILM KOLO čelata je dokumentarni film «Mladina gradbi, ki ga je nekaj dni vrtijo v Ljubljani v kinu Union. Slika o življenju in delu tiste slovenske mladine, ki se je odpravila kletu maršala Tita in odšla o političnih obnavljati dečelo. Prikaz slovenske delovne brigade pri gradnji bolokrajanske proge Otočec-Buharci, pri gradnji borovniške proge in čete Podsmreke. Vrhunec ter pri regulaciji Pesnica. Izdelalo ga je slovensko filmsko podjetje «Triglavfilm», režiral pa France Stiglič. Glasbo je raijal skompozitor Bojan Adamič in besedilo je napisal Sergej Volnjak. Kakor vidimo, greta življenja in razvoj po smagi naša mladostna v Sloveniji o velikih starih naprej. Poleg številnih drugih ustanov smo dobili tudi svoje lastno filmsko podjetje, Toda najlepše, kar vidimo v novi federativni republiki Slovenije, je 25-letna mladina, ki se je s svojim delom in v svojo postrvolnostno vso starost v službo obnove domovine.

Neprestano naraščanje proizvodnje premožnosti v Jugoslaviji V zadnjem času so dosegli največje uspehe pri tekmovanju v jugoslovanskih premožnostih. Rudarji iz doline Kolubare so prekoračili načrt proizvodnje za 25%, rudarji iz kotlini Kranjske lonce pa za 45%. V rudniku Zvezden so prekoračili načrt proizvodnje za 100%.

KRIZA NA MORJU

Cetudi je druga svetovna vojna uničila ogromno številno trgovinskih ladij, je svetovna tonaža v tem času znatno narasla. Vendar se pa še vedno opaža ostrta kriza pomorskih prevoznih sredstev. Predvsem naj prikažemo, kakšno je današnje stanje trgovinskega ladjstva. Po vsem svetu je 87.864.000 ton trgovinskega ladjstva, medtem ko ga je bilo v 1. 1938. le 50.911.000 ton. Pred vojno je Velika Britanija razpolagala s 40% vsega svetovnega trgovinskega ladjstva, to je z 21 milijoni ton; na drugem mestu so bile ZDA s 24% ali 11,9 milijona ton. Danes so na prvem mestu ZDA s 56,8 milijona ton, kar odgovarja 64,5% medtem ko razpolaga Anglija s 15,8 milijona ton ali 18% svetovne tonaže. Anglija je bila sicer precej nazadovalec še pri svetovni vojni, toliko bolj pa je njena trgovinska mornarica pospešila svojo rakovo pot po drugi svetovni vojni. Anglija je izgubila položaj prvaka na morju posebej zato, ker je postala nafta najvažnejše pogonsko sredstvo na škodo premogla, ki je predstavljal prej veliki angleški dohodek. Toda ne samo angleška, marveč tudi druge evropske trgovinske mornarice so po zadnji vojni izgubile znaten del svoje tonaže. Norveška je padla od 4,6 na 3,9 milijona ton, Francija od 2,9 na 1,3, Nizozemska od 2,8 na 2,3, Grčija od 2,9 na 0,9, Danska od 1,1 na 0,9, vse v milijonih ton. Le Švedska je v Evropi zvišala svojo tonažo od 1,6 na 1,7 milijona ton. Pri vsem tem nismo omenili stanja, ki je nastalo po razdelitvi italijanske, nemške in japonske mornarice, kar pa nikakor ne bi odzvelo pravnstva Zedinjenim državam pa tudi drugemu blednevno ne spreminilo odnosov med svetovnimi silami. Izgube v vojni so bile zelo velike, saj je Anglija izgubila 10,8 milijona ton, Norveška 2,4, Francija 1,8, Nizozemska

Večja tonaža, a manjša korist sodobnih pomorskih proizvodnih sredstev skoraj 1,2, Grčija 1,3 milijona ton, ladjstva itd. Od današnjih ameriških 56 milijonov ton ladjstva je bilo okoli 46 milijonov zgrajenega za časa vojne, in ostanek je stare delave. Sedaj tudi lahko ugotovimo, zakaj se še vedno opaža ostrta kriza v pomorskih prevoznih sredstev. Ladjstvo, izraženo v tonaži, predstavlja sicer znatno številno ladij, vendar te ni ne odgovarjajo ni mirovnim potrebam, ker so bile za časa vojne močno obremenjene in preko morda iskoriščane, tako da so danes le malo uporabne. Ladjje pa, ki so bile zgrajene pred vojno, so v bistvu je zastarele. Ladjje, ki so bile zgrajene za časa vojne, nosijo pečat prenatrge izdelave, saj so bile namenjene je izkrcavanju čet in vojninih operacijam ter jih je steška dobro uporabiti v trgovinske svrhe. Tak primer se kaže pri ladjah vrste «Liberty», ki so se gradile v serijah po standardnem vzorcu, ki je bilo važno sgradiiti jim več ladij v čim krajšem času. Za te ladije velja tudi najkrajše poročilo. Znamo jih, da se je izkrcavanje nekaj «Liberty» dobesedno preklala na pol, ki je naselja na pešino. In vendar si je Francija v Ameriki nakupila 75 takih ladij ravno zato, ker ji ladjstva občutno primanjkuje. Vsi se zavedajo, da se ladije kupujejo in njenemu inelatorju Blumu dežujejo čitke s vseh strani. Podobno luknje v vožo so napravili tudi nekatere druge države, med njimi Italija in nazadnje se tržaško podjetje Tloyd, ki si je pred kratkim prav tako nakopelo nekaj te slabe sorte v svojem imenomu. Zato pa tudi zvečini vso politično podporo svojih dobaviteljev.

OZADJE WALLACEOVEGA PUNTA

Wallaceov govor sredi septembra na Madison Squareu je bil največja senzacija. Minister trgovine je silno ostro obsojal vo vojno politiko ZDA. Obsojal je vso pogubno politiko Byrnesa na mirovni konferenci. Nujno se je zavzel za sporazum z Rusijo v vseh spornih političnih vprašanjih in za najtežje gospodarsko sodelovanje z njo. Ameriška vlada, ki je izvedela vse politične mišlj, izražene v tem govoru, je podprla mesec prej iz njegovega občirnega pisma, se je silno trudila, da bi preprečila objavo Wallaceovega telesa. Po šestih tednih pogajanj in ustrahovanja je bomba počila in svet je zvedel za veliki razkol v ameriški vladi in seveda tudi v ameriški javnosti. Saj je bil Wallace mož, ki je od prvga začetka sodeloval a predsednikom Rooseveltom pri zasnovi in uveljavljanju New deala, politike, ki je z velikanskimi pospegi v brutalno ameriško liberalno narodno gospodarstvo rešila ameriški narod iz največje krize v zgodovini. Veljal je vedno za človeka načel in idealista. Naš pisatelj Louis Adamič, ki pač orednično pozna ameriške razmere, sodi o njem, da je po smrti Willkija edini, ki lahko reši Ameriko iz povojne krize in jo privede v posteno sodelovanje z vsem ostalim svetom. Ostal je zvest i dejam Roosevelta, ko je bil še v svojih najboljših dneh, ko ga še ni trla mora strahu, da bi vojno izgubil in ko še ni bil izpostavljen raznim pogubnim vplivom

evropske reakcije. Ostal je tudi prijatelj Sovjetske Rusije. Zato je važno ugotoviti pravo ozadje njegovega punta, ka je privedel do demisije na zahtevo reakcionarnih članov ameriške vlade. Ameriški tisk je namigaval, da je njegov nastop uvod v volilno kampanjo, da je snubil ekonomiste, ki naj bi bili baje jedro njegovega kova je taka razlaga domiselna, izražena v tem govoru, je podprla mesec prej iz njegovega občirnega pisma, se je silno trudila, da bi preprečila objavo Wallaceovega telesa. Po šestih tednih pogajanj in ustrahovanja je bomba počila in svet je zvedel za veliki razkol v ameriški vladi in seveda tudi v ameriški javnosti. Saj je bil Wallace mož, ki je od prvga začetka sodeloval a predsednikom Rooseveltom pri zasnovi in uveljavljanju New deala, politike, ki je z velikanskimi pospegi v brutalno ameriško liberalno narodno gospodarstvo rešila ameriški narod iz največje krize v zgodovini. Veljal je vedno za človeka načel in idealista. Naš pisatelj Louis Adamič, ki pač orednično pozna ameriške razmere, sodi o njem, da je po smrti Willkija edini, ki lahko reši Ameriko iz povojne krize in jo privede v posteno sodelovanje z vsem ostalim svetom. Ostal je zvest i dejam Roosevelta, ko je bil še v svojih najboljših dneh, ko ga še ni trla mora strahu, da bi vojno izgubil in ko še ni bil izpostavljen raznim pogubnim vplivom

Edina rešitev v gospodarskem sodelovanju z ZSSR

Ti dogodki na borzi so naglani ministru Wallacea iz rezerve. Skočil je iz vlade, ki prvi v svoji karieri je bil v pomoči, kjer jo v današnjih razmerah edino lahko najde, namreč v Sovjetski Rusiji. Samo Sovjetska Rusija lahko omogoči Ameriki velik samski program za daljšo dobo, ki bi izvedel gospodarsko presnovno in postopno prilagoditev populoma novim razmeram, ki jih je zapustila vojna. Sovjetsko Rusijo usposablja za to ne le njegove neizprane rezerve surovin, njene novopridobljene zelo obsežne gospodarske zveze, ampak tudi njen državni ustroj in gospodarski sistem. Wallace je bil zato za rusko posojilo in proti angleškemu. Poobjilo se je izpralo v 6 letih, ki bodo zlasti za Ameriko najkrajše. Tu bi bila prilika za racionalizacijo in preumeritve ameriške industrije, zlasti one, ki bo nujno izgrubila vsak razlog obstoja. Morda bo šla Amerika v usodepolni uri mimo te rešilne priitke. Morda jo bo vsaj delno prehitela Anglija. Katara od njih bo izbrala najenostavnejšo pot za izhod iz novejine krize? Amerika bi bila Rusiji po svoji kompaktnosti in virih primernejši partner, v Angliji pa je vsaj trenutno več ljudi sposobnih, da se zavedo nezogibnega razvoja in spoznajo edino pot mimo vseh predhodov močnejše preteklosti. Sovjetska Rusija kaže resno voljo za politično in gospodarsko sodelovanje z obema. Samo na ta način se

Cesar in Lukežič razstavljata v Zagrebu

Znana triaška slikarja, ki sta kot smo že poročali, razstavljata pred nekaj tedni v Ljubljani, sta privedla zdaj razstavo svojih slik v Zagrebu. Kot posnemamo iz zagrebškega časopisa «Naprijed», ki je priobčil v zadnji številki na vidnem mestu tudi reprodukcijo Cesarjevih «Plavuč» v Srednjem, posevejoči zagrebški umetniški krogi razstavi obeh naših slikarjev znatno pozornost. «Ta razstava je zanimiva», tako beremo v «Naprijedu», «za našo obzinitvo iz vseh razlogov. Prvi je ta, da nam je dana prilomnost videti dela dveh slikarjev — samoukov, ki sta s svojim vztrajnim delom, ne da bi bila imela možnosti sistematskega slikarskega študija, dosegla resne slikarske uspehe. Drugi razlog ima svoj poseben pomen v tem, ker razstavljata v naši sredini svoja dela dva umetnika — antifasisti, ki sta ves čas fasistične diktature Mussolinijeve solidarnost odklanjala staviti se pod svoj fasističnega umetniškega delovanja.» Naše ljudojstvo spremlja pot in uspehe dvojice triaških slikarjev z veliko pozornostjo ter upravljenim ponosom.

Zadnji Nemci zapustili Češkoslovaško

Praska radijska oddajna postaja je sporočila, da so se večeraj odpeljali v vlakom zadnji Nemci na Češkoslovaškem iz države.

Še o slinavki in parkljevki

Ker je ta bolezen zadnje čase zavzela večji razmah po raznih državah Evrope in tudi pri nas, bi mogel sledeči članek našim kmetovalcem mnogo koristiti.

Povzročitelji bolezni

Povzročitelj je pod običajnimi drobnogledni neviden mikroorganizem. V Srednji Evropi in na Balkanu poznamo 3 vrste tega virusa, a, b in c. V Italiji in zapadni Evropi so našli le 2 vrsti, a in c. Poleg tega vama, da ima vsaka izmed teh standardiziranih vrst še več raznih svojih varijacij. Ako okužijo živali istosodno vse znane vrste in živali prebolijo bolezen, postanejo proti novemu okuženju absolutno odporne za dobo enega leta. Če pa prebolijo slinavko in parkljevko, ki jo je povzročila le ena ali druga (zmed znanih vrst, je trajanje popolne odpornosti prav tako enoletno, toda le proti vrsti, ki je povzročila bolezen. V takih primerih je mogoče, da žival še v istem letu zbolí ponovno, tudi tretjič naravno da spriču vrst, ki je niso povzročile bolezni.

Kako se žival okuži

Priradna okužba nastopi po zavžitju z virusom okužene hrane ali vode. Inkubacijska doba (t. j. doba, ki pretreče med zavžitjem okužene hrane ali vode in pojavom bolezni) traja 2 do 7 dni. V začetku obolenja se virus nahaja le v krvi, vezan na rdeča krvna telesa. Po dveh ali treh dneh, t. j. v času, ko nastopajo v ustni dupliti mehurčaste izpremembe, se preseli v njihovo bistro tekočino, sluzo (limfo) in ko se te mehurčaste tvorbe razpadejo, se pomeša virus med sluz, s katero pada po tleh in po raznih predmetih, kjer predstavljajo nevarnost za nove okužbe. Iz krvi se virus naravno preseli tudi v vse ostale mehurčaste tvorbe na telesu, kot n. pr. med parklji ali na seskih in v vime, kjer se pomeša z mlekom.

Klinični znaki

Za prirodno infekcijo so najbolj občutljivi govedo in svinje, ovce in koze manj. Ostale živali praktično ne obolijo. Oboleli morajo tudi otroci po uživanju neprekuhanega mleka bolnih živali. Pri njih se bolezen pojavlja z znaki želdodnočrevne vneta in tudi z mehurji v ustih, podobno kot pri goveji živini. Po inkubaciji 2 do 7 dni dobljo živali visoko temperaturo, 41 stopinj C in več, so apatične in manj jedo. Množina mleka se

Kako ozdravimo okužene živali

Zdravljenje je treba prilagoditi nastali bolezenski izpremembi. Oboleli parklji morajo imeti suh pod in večkrat je treba menjati stelo. Izpirati jih moramo večkrat z 2% raztopino lizola ali krodolina, da jih tako očistimo od sekundarnih (naslednjih) infekcij. Skrbimo za točno in mehko hrano! Po hranjenju je priporočljivo izpiranje gobca z 1% raztopino hiperanganina. Vnato vime gasimo z mizilni obkladki, ki smo jih namočili v vodo, kateri smo dodali nekaj octa, ali Burrowsih tablet. Okvare na seskih namakamo z indiferentnimi (nejedkim) masločami kot n. pr. z jedkimi masločami. Vse okužene živali, ki ozdravi poslednja žilom, razkumimo hlev z 2% raztopino kaustične sode. Za lažje in hitrejše preoblenje mora pomagati veterinar s polivalentnim serumom.

Kako jo obvarujemo okužbe

Da se bolzni očuvamo, moramo poznati žarišča bolezni, nam infekcije in dobro sredstvo za uničevanje virusa, o čemer smo že govorili. Nove primere je treba vedno in takoj javiti veterinarju, da ukrene vse potrebne in pomaga z nasveti. Izogibati se je treba okuženih dvorišč in vazi, prekuževalcev in barantavčev, postaviti pred vrata lastnega dvorišča plitko posodo z 2% raztopino kaustične sode in zahtevati od vsakega dvo. ali četveročezca, da si razkuži stopala. Da skrajšamo dobo bolezni v hlevu, je potrebno v delno okuženih hlevih okužiti vso živino, kar napravi-

Polom na Wallstreetu resen opomin Ameriki

V prvi polovici septembra t. l. je namreč prišlo do poloma na Wallstreetu, ki se je dalj časa pripravljalo. Vrednostni papirji so splošno padli, v dveh tednih povprečno nad 20 točk. Izgubo, ki jo je utrpel Wallstreet v teh dveh tednih, računajo na 8 milijard dolarjev. Od začetka l. 1946, pa so tečaj padli za 40 točk. Septembrska kriza na borzi je razumljiva, ako se upošteva, da je bilo ta mesec prodanih dvakrat toliko vrednostnih papirjev kakor v avgustu istega leta.

Donski kozaki spet v Moskvi

Konjeniška skupina Donskih kozakov, ki je morda najboljša na svetu, bo v prihodnji zimi zabavala moskovsko prebivalstvo. Moskva jih ni videla že od pričetka vojne, ko so se skupno prostovoljno javili k «Dovatorjevi konjenici».

Brezposelnost in nadprodukcija

Za avtorja je razlaga dogodkov dokaj enostavna. Produkcija mirovnega blaga se je v vojni več kot podvojila. Leta 1939. je bilo za 88 milijard dolarjev, l. 1946. je poskočilo na 180 milijard. Za toliko milijard je treba prodati blaga, da se vzdrži polna zaposelnost. Za l. 1946 prihaja v poštev

Imuči na rame PA HAJD V GORO

Zgodovina smučarskega športa se vleče v stari vek. Že pred Kristusovim rojstvom so na Kavkazu poznali neke vrste lesenih krpelj za hojo po snegu, ki so bile sestavljene iz dešic ali pa lesenih palic. Vendar pa so bile te krpelje samo v pomoč pri hoji. Človek z njimi ni bil zadovoljen. Potreboval je nekaj, s čimer bi se lahko hitreje gibal po snegu. To primitivne dešice je podložil s kožami in na ta način izdelal večjo hitrost. To je bil prvi korak k današnjim smučem.

Prvotne s kože prevlečene dešice so po eni strani zaradi tega, ker je postajala koža vedno bolj dragocena, po drugi strani pa, ko so videli, da drsi po snegu tu in tam, zamenjali s zbitimi deškami v obliki majhnega šolca, ki je imel v sredi pripravno, na katero so pritrilili noge. Te vrste smučev so v letu zgodovine izpopolnjevale do današnje oblike in pomena, predvsem v sportu in turizmu.

Prvi pisani dokumenti v zgodovini smučev

Prvi pisani dokument o drsanju po snegu s pomočjo smučev zasledimo v delu gotskega patra Jordanesa «De origine actibusque Gotarum» približno iz 562. leta p. K. ter v delih bizantinskega pisatelja Prokopija «O gotski vojni» in «Skriftifonci». V njunih delih sta rabila za smučarje izraz «Skrifidone». Beseda «skrid» pa pomeni «drsat» po snegu. Na podlagi tega sklepajo, da so takrat že smučali v Srednji Evropi. Za zgodovino smučanja pa je najpomembnejše delo švedskega škofa Olafusa Magnusa «Historia de gentibus septentrionalibus», ki je izšlo 1555. v Rimu. V njem poročuje, kako so se «Skrifidini» kretali po snegu, dalje obliko smučev, uporabo smučiških palic, smučske vzpone in spuste ter različna tekmovalna.

Opekarna v Izoli

NAŠA KRAVA

Nekaj let preden sem prišel na svet, je moj oče sklenil, da nam je nujno potrebna tudi krava in sicer taka krava, ki se bo v najdaljšem času popolnoma prilagodila naši hiši. Zahtev ne bo smela imeti, ker jih tudi ni nismo mogli imeti, ubogati bi morala na vsak najmanjši vokalni glas družine, kakor smo mi vsi morali ubogati, brez skromno, se mogobe čim več slama, dojeti mleka za deset usit, delati od zore do mraka, z eno besedo, postati do morala enakopraven član družine brez nepotrebnih pritov. Skratka krava, kakor so vse druge v našem kraju ali pa še boljše.

Novemu članu je bilo seveda potrebno tudi primerno stanovanje in za to se je obe trudi skrajaj pol leta. Bilev hile je vse polje kopal kamenje, po cestnih jarokih zbiral potrebni pesek in od nekod pripeljal apno. Potem je na motal in kisel, skladal kamen na kamen, doletel ni kamen, pomelano s ometom, srasel nekaj metrov visoko. Zidavje je pokrila s steno gredmi in slamo, pustil v steno manjšo odprtino za vrata in večjo, ki smo ji praviili vrata. Nekoga večera je pripeljal s sejo novega družinskega člana in na poti proti domu blagoslovil vse delo in kupčijo v gostini pri Stefanu. Imenovala je se Liska in bila kar pohlevna, kakor se je spodobilo v naši hiši. Ogledoval so jo s vseh strani, pregledoval vse, celo parklje in rep, s bobnje in ušesa ter sklenili, da bo dobro mlekarica, ker je imela veliko vima. Tudi prestara ni bila in je že prvoga dne snala prežvečevali. Najbolj se je sprizgajala s našo materjo, ki jo je nekdo venomer ogledoval, ji od nekdaj pripadala svežih zelšč, jo molala

obledenih, vmes pa nešteti avtomobil, kamioni in tanki. Bil je tak hruš in truš, da ni mogla niti jesti ne prežvečevali. Včasih se ji je zasedlo, da se bo stlačil podkora, poleg tega je pa še stlačil neprestano krčiti, kakor da ga koljeje. Proti večeru je prišla mati, vsa obhokana, ji postavila kofaj z rezano slamo in nekaj posevokov. Jela je na sito in tudi vodo, ki ji jo je mati kasneje prinesla, je samo pokusila. V materinih obeh je opazila, da se dogaja ali da se bo dogodilo nekaj strašnega. Ti zeleni nenavadni ljudje verjetno prinašajo nesrečo.

S tem dnem so se začeli tudi za našo plavko, tako se je imenovala naša zadnja krava, se bolj žalostni časi. Mati jo je dešče obiskovala, kakor da se ji hoče potolčiti in nič več je ni videla vselega obraza.

Nekoga večera jo je prebudil močan ropot na vratih. Praviše je po strani navadil ovčilo na vse pretege, kokiho v kurniku so kokodakale, kakor da so prish skobci. Ropotanje se je pretvortilo v razbijanje in končno so se pojavili v hlevu zeleni ljudje, kakere je dosedaj samo slozi okno opazovala. V roki so tihčali modno svetilko in takoj so bili pri kurniku. Kokiho so se drle zanihi, hipno so spznilo pod zelene svitke in v ušihine. Čeprav je plavka kokiho drugade sovražila, ker so ji brskale po senu in slami ter pušale povod perje, ki jo je tako dušilo pri jelu, vendar je v tem hipu zašutila, kakor da ji jemljejo kos njenega življenja.

Zato je tudi ona tako otožno in zategnjeno zamukala, da so se zelene postavle prestrahile in vrtni nogi zapustile hlev; sadni selense jo je spetoma še poltuno bronil v tleh. Od takrat je hleva v stanjem strahu in velikem ponanjanju.

Drugače dne so se zeleni že na

je sopot vse od opažovala življenje na cesti. Zdelo se je, da se bo nekaj spremenilo in to na bolje, ker je opazila tudi na materi, ki je prišla v hlev bolj gibno, jo pogladila in ji za spremembo dala večji naročaj sene.

Domachi fantje so letali gor in dol po vasi, nakladali na vozove različne stvari, ki so jih selenci morali pustiti, vpregli živino in odvažali vse te stvari proti Brki-novcu in Čičariju. Tudi plavka so vpregli in deprav je bila mršava, je vlekla voz kot še nikoli.

Čutila se je kot preročena. Nič več ni bilo zelenih prikazni, ampak sami veseli domači obrazi. Vlekla je tako naglo navzgor, da je voz po slabi kameniti poti kar odskakoval. Sele čez vno se je odahnila, vsa znojna, toda trdnostno ponosno z drugo valiko živno in mati jo je katala drve hlevom. Toda veselje je bilo kratko. Nekaj dni zatem je bila grmeje in strljanje, ki je prihajalo tam nekje od Trsta. Skozi okno je opazila domače ljudi, najprej žene; otroke in starce, ki so vsi zbežani nekam hiteli s ovanji. Za hip se je pojavila v hlevu tudi mati, ki se je pa samo zavrtela naokrog, kakor da nečesa išče, toda vrela ni ničesar. Bila je nemirna, plavko je samo malo pogladila, zaklenila vrata in vrnio odšla. Strljanje in grmeje se je kmalu spremenilo v ropotanje in že je jasno razločevala življenje izstrlekov. Čutila je, da se nekaj dogaja. Hipno se je vsa hila strčila proti zapadu, proti Trstu. Zatem so z ušhodno strani nenahno prihajale nove in nove zelene gosence hleva, dokler jih ni bilo toliko, da so strpali vsa čista. Nič več ni bilo osorni in tudi harmonije niso nastale.

Naslednjega dne je bilo v vasi vse živo. Tudi domača mlad na se je od nekod vrnila, tako da je plavka postala bolj radovedna in

pojavila obhokana in vsa se je tresla. Plavka je zamukala od veselja. Dolgo jo je mati dožala, ji prinesla velik naročaj otave, poln kofaj vode in potem jo je pobasi molala. Kofaje ji je pripravovala o trpljenju in strahu, ki ga preživljajo, nič ni vedela, kdaj bo tega konec. Sedaj so tu Nemci, ki jih nič ne razume, odnašajo, kar se jim zdi, krčijo «bandioni», in se obnašajo kot zveri. V vsi otroci, nekateri vasi so se požgali in vse pokerašili iz njih. Mladina in moški so v hribih, a mnogo jih jih na cesti pobili in poklali. «Plavka, morala biš dati več mleka, da ga bomo pilijali našim v hribu. Potem pa bo za vse boljše. Ne bo več sušnji, kakor smo bili do sedaj, ampak gospodarji na svoji zemlji. Tudi za vas, Plavko, Stuko, Breze in Liske bomo laze skrbeli, ne bomo prodajali več sene ne otave. In hile in vse nam ne bodo prodali zaradi avokov, ki se je dodala, ker se v prazni hili ni imela komu položiti. Nemski divjaki tega ne bi razumeli, ker nimajo ne duše ne srca, razumejo pa masj kot Plavka.

Tedaj se je Plavka ozrla vanjo, kakor da bi hotela reči: «Saj res, pri hili sem bila vedno zadnja. Odkar sem se v tem hlevu steknila, sem vedno prva. Prava prav držim pokonci pri vngale. Pogojim in zorjem njive, odperim semeje na polje, pripeljem vsa letina, seno in slamo, steljo in drva, hranim vse pri hili, še tiste kokiho in tistega prašiča, povrhu dajem mleko, ki ste ga prajdali v mlekarino, dobim pa bore malo, samo slamo in nekaj sene, nazadnje ste me že tem vezirnam prepustili, da so me pretepli in bi me še lahko ubili, vsi ste pa pobegnili iz vasi. Nekaj boljše mi je dano, kadar onoga svetložnjakolje. Takrat dobim tudi nekaj reple in malo več posevokov v sla-